

Дарко АНТОВИЋ*

УВОДНО ИЗЛАГАЊЕ: НОВА ТЕАТРОЛОШКА СТРАНИЦА

*Даме и господо,
поштовани пријатељи,*

Имам посебну част и задовољство да вас поздравим у име Одбора за позоришну и филмску умјетност Одјељења умјетности ЦАНУ и зажелим успјешан рад Научног скупа који смо назвали „Позориште у Црној Гори у другој половини XX вијека”.

Овако бројан одзив еминентних професора универзитета, као и театролога, редитеља, глумаца, продуцената, руководиоца позоришних и других институција из области културе и медија, теоретичара и историчара књижевности, филолога, музиколога, социолога, историчара умјетности, архитектата, публициста и других уважених дугогодишњих позоришних радника из Србије и Црне Горе свједочи о изузетном интересовању за ову област. Такође, он говори и о изузетној научној актуелности ове тематике.

Послије свог конституисања, октобра 2005. године, Одбор за позоришну и филмску умјетност Црногорске академије наука и умјетности планирао је да у оквиру Програма рада за 2006. годину, током јуна мјесеца, одржи научни скуп под наведеним називом.

Планирано је да Научни скуп разматра најшира питања из оквира задате теме: појаве позоришних институција, као и позоришних и уопште сценских пројеката овог периода у свим аспектима; ауторске појаве писаца, драматурга, редитеља, глумаца и друго; питања

* Предсједник организационог одбора Научног скупа Позориште у Црној Гори у другој половини XX вијека и предсједник Одбора за позоришну и филмску умјетност Одјељења умјетности ЦАНУ

сценографског и костимографског рада и аутора; музички рад за позориште и сл.

Организациони одбор у саставу: проф. др Дарко Антовић, председник, и чланови – Олга Перовић, ванредни члан ЦАНУ, проф. Алојз Ујес, проф. Мања Вулић-Радуловић, проф. др Срђан Вукадиновић и Милан-Бели Поповић, у складу са праксом ЦАНУ, упутио је позив на више од шездесет адреса истакнутих научних радника и позоришних посленика.

На овај позив сте одговорили ви, уважени учесници, који сте присутни на овом Научном скупу у ЦАНУ у Подгорици, тако да данас на њему имамо пријављених тридесет тема.

Теме су поредане, тако да одговарају поступности театролошких излагања почев од историјских до књижевних и теоретских. Скуп започињмо историјским темама и оне су постављене у складу са хронологијом историјских догађања периода друге половине XX вијека. За њима слиједе остале театролошке теме без посебног одвајања у програму рада, што је урађено са циљем да се омогући свестраност освјетљавања тематике Научног скупа.

Према програму који је направљен на основу пријављених тема види се да оне обухватају скоро све аспекте из области театрологије, како су организатори и замислили, као и то да су пријављени аутори истински посленици позоришне умјетности и прави заљубљеници свога заната. Тиме смо, сложићете се, најкомплетније заокружили наше намјере.

Можда је илузорно очекивати да ће Научни скуп „Позориште у Црној Гори у другој половини XX вијека” дати одговоре на сва питања, али треба рећи да он по први пут на овом нивоу разматра овај период у позоришном животу Црне Горе.

Слична размишљања о скученим могућностима бављења овом сложеном темом имали су и други истакнути аутори у свијету када су се бавили проблематиком представљања позоришног живота у прошлости. Помишљали су да је то можда и неки облик психолошке неуравнотежености и скоро немогућа мисија када се покушава у малим форматама представити дуги рад кроз историју огромне армије свих учесника позоришних догађања. Па ипак су се упустили у такву авантуру и то веома успјешно, увијек остављајући могућности сталних доградњи.¹

¹ На примјер, о томе већ на почетку своје књиге *Историја позоришта* размишља Роналд Харвуд. Роналд Харвуд, *Историја позоришта*, Београд, 1998, стр. 7.

Овим Научним скупом ће се на одређени начин, поред утврђивања чињеница, отворити и нека непозната и нерасвијетљена питања. То може бити подстрек и за нека будућа истраживања.

Свакако, можемо већ сада закључити да је овај наш данашњи рад у ствари израз љубави према позоришту и велики покушај да се од заорава отргне само мали, али веома важан сегмент прошлости и то не било које.

Зашто то треба истаћи?

Сви ми смо свјесни да сваки нови позоришни чин, као резултат рада сваке нове генерације, у ствари представља враћање у живот драмског дјела, без обзира када је оно настало. Када неку драму изводе живи глумци пред публиком, она постаје савремени доживљај. Сценска догађања тако живе у садашњости а не у прошлости иако су њихови корјени у развојним токовима прошлих времена.

Зато ова наша данашња излагања нису само продужене историјске и теоријске театролошке студије, већ и основа на којој можемо закључивати како се историјска достигнућа рефлектују у садашњости. То треба да буде посебан допринос овог научног скупа.

Позоришни чин је импулс живота и његова имагинативност се ствара у тренутку споја глумаца и публике, али треба превазићи схватања о његовој ефемерности и схватати га као позорницу на којој је могуће истраживати свијет у коме се живи као и самога себе у том свијету. Позориште је зато било моћна снага у друштву, предмет разних манипулација, али и објекат у некој сталној борби за ослобођење човјека са циљем и да забави и да ослика и отворено укаже на неправилности у друштву.

Можда се данас може рећи, на основу тренутне позоришне ситуације, да смо по мало изгубили појам о значају позоришта, слично закључивању теоретичара и практичара театра Антонена Артоа у „Првом манифесту позоришта суровости” објављеном у Паризу још далеке 1932. године, када каже: „...позориште се све више ограничава на то да нас уведе у свијет неколико марионета и да гледаоца претвори у воајера”. Он зато позоришту супротставља велику заинтересованост публике за филмску умјетност, мјузик – холове и циркусе који му по њему могу пружити „снажна задовољства чија садржина не разочарава”. Његов одговор на ситуацију је: „С обзиром на то да се наш сензибилитет истрошио, разумљиво је да нам је, прије

свега, потребно позориште које ће нас пробудити: наше нерве и наше срце”.²

Нисмо данас далеко од таквих размишљања. Али можемо закључити да хиперстимулација наше сензитивности од стране потенцираних специјалних ефеката савремених медија временом и нас претвара у равнодушне и отуђене воајере.

Зато се данас можемо посебно залагати за позориште, јер нас оно може окупљати као људе, као психолошки сложена интегрална бића која у животу играју разне улоге. У овом времену дубоких отуђења оно нам може пружити могућност удаљавања од наших затворених простора, кутија за становање, звучника личних репродуктора тонских и видео записа, РС и ТВ екрана. У позоришту и добијамо улогу. Она јесте улога публике, али наше присуство у позоришту мијења и позориште, исто онолико колико и позориште мијења нас.

Овај Научни скуп је у прилогу таквих схватања, а посебан значај треба да има издавање Зборника радова који ће бити објављен последије његовог одржавања.

Нама је јасно да и поред информација медија који ће у суженом облику извјештавати са овог Научног скупа, његови резултати у тренутку одржавања не прелазе оквире Свечане сале ЦАНУ у Подгорици у којем се одржава. Међутим, објављивање Зборника ће значити трајно памћење његових резултата и могућност приступа широкој публици као његовим читаоцима.

Најзад, на неки начин, у ствари, искрена жеља свих учесника Научног скупа је да читалачка публика тог Зборника постане права и активна позоришна публика.

То би био и истински циљ овог окупљања, да нашим Научним скупом „Позориште у Црној Гори у другој половини XX вијека” отворимо нову театролошку страницу у Црној Гори.

² Антонен Арто, *Позориште и његов двојник*, Нови Сад 1992, стр. 117.